

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ З ПЕРСПЕКТИВИ ПОЛЬСЬКОГО ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ВИБРАНІ ПИТАННЯ

Адріан Невенгловський,
*хабілітований доктор юридичних наук, професор
Університету Марії Кюрі-Скłodовської (UMCS),
співробітник кафедри права Європейського Союзу
(м. Люблін, Польща)
ORCID ID: 0000-0002-0948-9813*

У Польщі, як і в інших країнах, триває дискусія щодо правових питань, пов'язаних зі штучним інтелектом (ШІ). Деякі польські вчені хочуть дочекатися, поки рішення з'являться в Євросоюзі. Польща, як держава-член Європейського Союзу, повинна поважати правила, що існують на рівні ЄС. Водночас, запровадження нових правил у Польщі, не чекаючи рішень Євросоюзу, пов'язане з певним ризиком. З іншого боку, виробники комп'ютерного програмного забезпечення наполягають на прийнятті законодавства. Вони стверджують, що це необхідно для захисту інвестицій у ШІ у Польщі. Найважливіша проблема стосується охорони творів, створених ШІ. Це те, про що найбільше дбає середовище виробників комп'ютерного програмного забезпечення. Проте охорона творів ШІ — це не лише переваги, а й загрози. Юристи розмірковують над тим, як інтерпретувати діючі норми права, щоб охорона творів ШІ стала можливою вже зараз. Вони хочуть використати існуючі теоретичні конструкції, щоб обґрунтувати цю охорону.

Ключові слова: штучний інтелект, право інтелектуальної власності, авторське право, право промислової власності, комп'ютерні програми

Вступ. Перш ніж перейти до більш детальних коментарів, необхідно визначити значення, у якому термін «штучний інтелект» використовується у статті. Простіше кажучи, я маю на увазі нематеріальне благо, яке може імітувати функціонування людського інтелекту. Це нематеріальне благо — комп'ютерна програма, яка часто є частиною пристрою (наприклад, робот, який наносить фарбу на кузов автомобіля на заводі). Цього дуже загального підходу достатньо для цілей питань, які я хочу порушити в цій статті. Більш де-

тальні визначення можна знайти в польській літературі. Зазначається, що «під AI (*artificial intelligence* (штучний інтелект) — прим. А. Н.) розуміється технічне рішення (за замовчуванням комп'ютерна програма), яке виконує дії, які зазвичай є сферою діяльності людей, особливо ті, що передбачають використання людського інтелекту. AI — це машина, яка поводить себе як людина, машина, яка мислить» [1, 5]. Іноді додатково наголошується, що «(...) роботи, оснащені кремнієвим мозком, матимуть власний інтелект (перевищуючи наш), але перш

ПРАВО ТА ІННОВАЦІЇ

за все вони отримують свідомість і навіть емоційність» [2, 344]. Але останнє — це питання майбутнього, швидше за все, далекого, тому вважаю передчасним звертатися до цієї теми. Основна проблема в оцінці точного етапу просування робіт зі штучного інтелекту в таких галузях, як робототехніка, полягає в тому, що дані про їх статус є конфіденційними. Через страх конкуренції детальна інформація не оприлюднюється [3].

У Польщі охорона штучного інтелекту забезпечується авторським правом. Ця охорона є відносно інтенсивною. Польща адаптувала своє законодавство до законодавства Європейського Союзу. Завдяки цьому правова охорона комп'ютерних програм не базується на загальних принципах добросовісного використання. Це використання практично вимкнено. Законний користувач комп'ютерної програми не має такої свободи використання твору, як, наприклад, особа, яка використовує літературний чи музичний твір. Персональне копіювання комп'ютерної програми практично виключено. Винятком є можливість створення резервної копії на випадок пошкодження або пошкодження оригінального носія програми. Однак це загальне рішення в різних законодавствах і не змінює загальної оцінки. Охорона комп'ютерних програм, у тому числі штучного інтелекту, є сильною у законі про авторське право. Ця охорона все ще обмежується лише формою вираження, тобто конкретним представленням вихідного коду автором. Отже, якщо хтось зможе представити подібний код в іншій формі, то ми маємо справу з окремою роботою. Тому патентне право може бути кращим інструментом охорони. Тим не менш, коли йдеться про патентну охорону штучного інтелекту, у Польщі існує серйозна перешкода.

Норми польського патентного права обмежують можливість охорони штучного інтелекту. У Польщі ключовим правовим актом у цій сфері є закон про промислово-власність [4]. Положення статті 28 Права промислової власності У восьми-

му абзаці останнього положення «комп'ютерні програми» виключено з поняття винаходу. Це має певні наслідки. Штучний інтелект, представлений у вигляді блок-схеми комп'ютерної програми або алгоритму, не буде патентуватися в Польщі [5, 93].

Проте заборона патентування комп'ютерних програм не поширюється на так звані винаходи, підтримані комп'ютерами. Отже, можна запатентувати роботу чи кіборга, елементом якого є комп'ютерна програма. Це правильно, навіть якщо припустити, що ця програма буде ключовим компонентом розглянутої машини. Так само, якби штучний інтелект керував роботою промислових машин, його патентування було б можливе як частини виробничого процесу. Патентування пристроїв та інструментів, окрім роботів або кіборгів, компонентом яких є штучний інтелект, також дозволено в Польщі. Записану на компакт-диску комп'ютерну програму не можна було запатентувати в Польщі. Не мало б значення, якби така програма могла створити зображення, схоже на картину, або виконувати обчислення. Останні комп'ютерні рішення в Польщі не патентують.

Проблема охорони творінь штучного інтелекту. Перш ніж перейти до більш детальних спостережень, поясню, що я маю на увазі під творіннями штучного інтелекту. Я хочу уникнути непорозумінь і вважаю, що для майбутнього законодавства про інтелектуальну власність питання охорони (або відсутності охорони) цих творінь є дуже важливим. Для деяких людей ця проблема здається навіть важливішою, ніж охорона «самого» штучного інтелекту, про який ітиметься пізніше. Під «творіннями штучного інтелекту» я маю на увазі нематеріальні об'єкти, які є результатом роботи штучного інтелекту та є імітацією результатів людської творчості. Різні повідомлення ЗМІ показують, що комп'ютерна програма може створювати сюрреалістичну комп'ютерну графіку, схожу на людські картини. Так само

була інформація про штучний інтелект, який «написав» книгу і мало не виграв престижний літературний конкурс. Ці та подібні нематеріальні об'єкти можна назвати творіннями штучного інтелекту. Цю лінгвістичну умовність будемо використовувати в подальшій частині цієї статті, щоб відрізнити її від «самого» штучного інтелекту.

Проблема охорони творінь штучного інтелекту обговорювалася в Польщі на наукових конференціях, у яких я мав можливість брати участь. У них взяли участь представники спільноти програмістів. Вони дуже зацікавлені в охопленні охороною продуктів, генерованих штучним інтелектом, не чекаючи рішень на рівні ЄС. Програмісти підкреслюють, що охорона продуктів штучного інтелекту може стати вагомим стимулом для підприємців інвестувати в нові технології. Відсутність такої охорони знижує шанс повернення коштів, вкладених у ці рішення. Звичайно, цей аргумент має питому вагу, проте я пам'ятаю, що ентузіазм спав, коли на одній із конференцій хтось поставив питання про відповідальність. Охорона — це привілей, однак не можна виключати, що продукт штучного інтелекту може порушити чийсь законно охоронюваний інтерес. Власне, на це звертають увагу в польській літературі. Зазначається таке: «На фоні цих міркувань слід розглянути питання про порушення авторських прав. Машини використовують алгоритми, щоб імітувати певний стиль живопису чи навіть автора. Згідно з польським законодавством про авторське право, правовласник, чиї майнові авторські права були порушені, може вимагати від особи, яка порушила ці права, зокрема утримання від порушення, усунення наслідків порушення, відшкодування заподіяної шкоди, а також про видачу вигоди» [6, 109]. Створення продуктів штучного інтелекту часто базується на взятті фрагментів чужих робіт і поєднанні їх по-новому. Могло виявитися, що комп'ютерна програма незаконно заповзичила фотографію, фрагмент тексту

чи графіка та помістила їх у «своє» творіння. Якби так повелася людина, то вчинок становив би так званий плагіат. Проте робота штучного інтелекту — це не лише проблема шкоди, яку повинно вирішувати законодавство про авторське право. Це може бути також порушенням положень щодо персональних даних або щодо комерційної таємниці. Можуть бути дуже різні рівні, яких стає все більше, оскільки сам штучний інтелект охоплює все більше сфер життя. Повертаючись до суті згаданого питання під час конференції, варто вказати, що воно викликало жах не лише серед індустрії комп'ютерних програмістів, а й серед деяких науковців. Звичайно, виробники комп'ютерного програмного забезпечення зацікавлені в охороні результатів, згенерованих штучним інтелектом. Вони хотіли б, щоб ця охорона була надана їм як роботодавцям творців. Проте не виникає відчуття, що вони не зацікавлені нести відповідальність, а навіть хочуть маргіналізувати чи «розмити» проблему. Тим часом це питання є важливим. Без розумних рішень щодо відповідальності за діяльність штучного інтелекту учасники ринку (підприємці та споживачі) не будуть належним чином захищені. На мою думку, відсутність належного уявлення про нормативно-правові акти, що стосуються відповідальності за діяльність штучного інтелекту, може призвести до глухого кута у розвитку правових положень у цій сфері. Я також скептично ставлюся до того, чи виправдано покривати так звані продукти штучного інтелекту правовою охороною. Уже зараз монополії у сфері прав інтелектуальної власності починають ставати все більшою проблемою. Ідеться про явище авторсько-правового тролінгу. Це зводиться до того, що правовласники зовсім не хочуть використовувати свої права в інтересах суспільства. З іншого боку, вони домагаються порушення закону третіми особами, а в довгостроковій перспективі розраховують на вигоди, отримані завдяки компенсаціям, отриманим від порушників.

ПРАВО ТА ІННОВАЦІЇ

Якби дозволити охороняти творіння штучного інтелекту, така діяльність могла б виявитися ще простішою. Машина (комп'ютерна програма), працюючи безперервно, створюватиме все нові й нові елементи, які потім розміщуватимуть у мережевому середовищі. Інтернет-користувачі могли легко почати використовувати їх таким чином, не підозрюючи, що потрапляють у своєрідну «пастку», розставлену авторським тролем. Звичайно, подібні проблеми можуть виникати (і виникають) також, коли твори чи винаходи створені людиною. Однак навіть посилювати ці справи, охороняючи продукти штучного інтелекту? Мені здається, що в цьому плані ще дуже багато невідомого. Звичайно, запровадження правил у Польщі, не чекаючи рішень ЄС, може виявитися поспішним. Сподіваюся, що польський законодавець збереже здоровий глузд і стриманість.

Наразі в Польщі не планується прийняття правових актів, які забезпечували б додаткову правову охорону продуктам штучного інтелекту. Останнє стосується як авторського, так і патентного права. Тому дискусія про те, які нормативні акти мають бути розроблені в майбутньому, тимчасово відійшла на другий план. Кола, які наполягають на змінах польського законодавства, спрямованих на охорону продуктів штучного інтелекту, змінили тактику. Зрозуміло, що зміни до законів відбудуться не скоро, навіть якщо в майбутньому вдасться охороняти результати штучного інтелекту. Інший підхід можна спостерігати в кулуарних наукових дискусіях у Польщі. Що ж, люди навколо виробників програмного забезпечення намагаються переконати вас, що продукти, створені штучним інтелектом, *de lege lata* (лат. — з точки зору чинного закону — прим. перекладача Г. А.) охороняються законом. Для обґрунтування цієї тези наводяться більш-менш науково обґрунтовані положення. Досі в Польщі не з'явилося жодного висловлювання у вигляді книги чи статті

на цю тему, тому я не посилаюся на літературу. Проте, оскільки деякі поняття повторюються під час обговорень на конференціях, у вужчому чи ширшому колективі, я вирішив систематизувати та обговорити їх нижче.

Перша концепція, метою якої є обґрунтування захисту продуктів штучного інтелекту в Польщі *de lege lata*, побудована на відносно простій аргументації. Вона базується на припущенні, що не тільки в Польщі, а й у більшості країн світу в нормативних актах немає положення про те, що творцем може бути лише людина. Дійсно, такого формулювання немає ні в польському законі про авторське право, ні в нормах промислової власності. Вказуючи на цю закономірність, можна спробувати стверджувати, що комп'ютерна програма також може бути творцем. Дотримуючись цієї лінії міркувань, можна висунути тезу про те, що продукти штучного інтелекту охороняються. Я вважаю, що викладена вище позиція настільки ж банальна, наскільки й просто невинуватна. Тому немає причин приділяти цьому занадто багато уваги. У час створення законів про авторське право чи патенти було очевидно, що лише людина може бути творцем. Польському законодавцю (і не тільки) вдалося непотрібним наголошувати на цьому в нормі. У всякому разі, на момент появи сучасних законів про інтелектуальну власність проблема штучного інтелекту ще не мала нормативного значення. Під останнім я маю на увазі, що воно існувало в уяві режисерів чи письменників наукової фантастики, а не питання, яке має регулюватися законом. Тим не менш, слід зазначити, що продукти уяви тварин, які нагадують людські досягнення, не визнаємо (і не визнавались) творами в розумінні закону про авторське право. Це так навіть за відсутності в законі про авторське право будь-яких вказівок на те, що лише людина є творцем. Тварина, однак, не має правової суб'єктності, а тому продукти її інтелекту не охороняються. Подібним

чином у Польщі штучний інтелект не має правоздатності. Слід визнати, що в літературі існують постулати зробити штучний інтелект суб'єктом, надати йому правоздатність [7]. Зокрема, пропонується, щоб штучний інтелект міг «сам» укладати контракти та бути суб'єктом договірних прав і зобов'язань [8]. Незважаючи на те що ці концепції цікаві з наукової точки зору, до кінця не відомо, яка їхня мета. Іншими словами, мається на увазі введення в практику застосування цивільного законодавства факту надання штучному інтелекту дієздатності.

З моєї точки зору, такий підхід — це трудомістке множення непотрібних проблем, а не пошук рішень. Це не робить нас кроком до створення законодавчої бази для функціонування штучного інтелекту. Звичайно, ми можемо надати йому правоздатність, але питання — що далі? Автори, які висувають подібні постулати, не дають відповіді.

Набагато краще виправданю — порівняно з вищезгаданою концепцією — є **теорія, що пропонує визнати штучний інтелект благом авторського права**. За точку відліку можна взяти положення статті 190 Цивільного кодексу Польщі [9]. Відповідно до змісту цього положення «особа, яка має право на отримання благ природних речей, набуває їх у власність шляхом відокремлення їх від речей». Подібні норми можна знайти в багатьох правових системах європейських країн. Як зазначається, «(...) відокремлення благ зумовлює їх відокремлення як об'єкта (нової) власності» [10, 404]. Як відомо, конструкція благ не обмежується лише правами на рухоме та нерухоме майно [11, 445]. Тому можна спробувати обстоювати точку зору, що продукти штучного інтелекту є «використанням» майнових авторських прав. Це, звичайно, означало б авторські права на «самий» штучний інтелект, який створив продукт, який становив це «благо». Ці права зазвичай належать виробнику комп'ютерного програмного забезпечення, яке є штучним інтелектом.

Окрім того, авторське право — не єдиний варіант. Якби штучний інтелект був запатентований, можна було б розглянути можливість визнання його продуктів благом суб'єкта, який має патент. Якщо прийняти цю точку зору, ситуація виробника програмного забезпечення трохи нагадувала б правову позицію, наприклад, власника нерухомості. Якщо на цій території є фруктові дерева, коли власник збирає останні, вони становлять його власність, яка, очевидно, є окремою від самої власності. За таким же принципом деякі люди хотіли б поглянути на проблему штучного інтелекту та його наслідки. Вони (тобто продукти штучного інтелекту) є благом права інтелектуальної власності, так само як плід, відірваний від дерева, є благом права власності. Однак такий підхід не можна прийняти. Існує суттєва різниця між правовим становищем власника майна та правами виробника програмного забезпечення. Щоб добре оцінити проблему, слід підкреслити цю різницю.

Уповноважена особа набуває право власності на природні блага за такого припущення. А саме, що зазначені блага (у наведеному прикладі — плоди) **можуть становити окремий предмет права власності**. Іншими словами, вони повинні відповідати умовам, щоб вважатися річчю в розумінні цивільного права, і це те, що не виключається з ринку. Тільки за такого припущення вони можуть увійти у власність, наприклад, власника нерухомості. Відносячи це до штучного інтелекту, слід постійно визнавати, що продукти, які він створює, повинні відповідати всім характеристикам твору. За такого припущення ці результати роботи машини могли б стати об'єктом майнових авторських прав. Ці права придбає «власник» штучного інтелекту, вони збільшать його власність як вигоду. Ось тут і виникає перешкода, про яку вже частково згадувалося. Умовою визнання чогось твором, згідно із законом про авторське право, є **створення його людиною**. Твір, що охороняється авторським правом, має бути результа-

том людської творчості, тоді можна сказати, що він «творчий». У випадку з творіннями штучного інтелекту так не є. Цей продукт — результат роботи машини, а не людини. Як наслідок, немає прав на цей результат, які виробник програмного забезпечення міг би придбати як вигоду. Таким же чином, власник тварини не отримує авторських прав на творіння інтелекту цієї тварини, навіть якщо вони можуть бути близькими до результатів людської творчості. Як уже було сказано, важливо, щоб творіння тваринного розуму не були захищені авторським правом. Як бачимо, спроба перенести у сферу штучного інтелекту теорію переваг, відому в матеріальному праві, неприйнятна. Ця концепція, хоча й цікава, не виправдовує *de lege lata* охорону продуктів штучного інтелекту.

Можна розглянути обґрунтування охорони продуктів штучного інтелекту в законі, що діє в Польщі, посилаючись на **теорію специфікацій**. Як відомо, це одна з найдавніших концепцій, відомих у речовому праві. Одне з припущень цієї теорії полягає в тому, що сам факт виробництва речі за допомогою власної праці є правом на набуття її власності. Густав Ламберт Радбрух зазначав: «Згідно з теорією праці та теорією специфікації у вужчому розумінні, людина отримує контроль над сировиною та природними об'єктами не шляхом привласнення, а лише шляхом їх обробки та вкладу власної праці» [12]. (Густав Ламберт Радбрух — німецький правознавець і політик. Був міністром юстиції Німеччини протягом раннього Веймарського періоду. Вважається одним з найвпливовіших філософів права ХХ ст. — прим. перекладача Г. А.). У польській літературі наводиться ряд прикладів обробки речей, які є проявом теорії специфікації. Прикладами обробки є «ткання тканини, шиття одягу, перемелювання зерна на борошно, виготовлення з чужих матеріалів творів художнього характеру (наприклад, картин, скульптур)» [13, 381]. Прихильники застосування концепції спе-

цифікації до продуктів штучного інтелекту визнають, що сам факт створення нового об'єкта вже є достатнім титулом для набуття на нього прав. Соціально та економічно виправдано, щоб результати штучного інтелекту охоронялися. Тим не менш, останній аргумент може радше підкреслити доцільність змін *de lege ferenda* (лат. — з погляду закону, у якому є потреба — прим. перекладача Г. А.). Теорія специфікації також виправдовує набуття кимось права власності на основі припущення, що це майно вже існує в певній правовій системі. Воно не вважається джерелом виникнення чужих прав власності. Таким джерелом є положення цивільного законодавства, що регулюють набуття (створення) права власності. Права на конкретні нові елементи мають відповідати правилам. Насправді право інтелектуальної власності регулюється принципом *numerus clausus* (лат. — замкнене число — прим. перекладача Г. А.), який широко шанований у Польщі. Не передбачається, що існують права на нематеріальні продукти, які можуть використовуватися багатьма людьми одночасно. Ці права повинні чітко впливати з правил, які визначають межі монополії. Тому теорія специфікації не підходить для захисту точки зору, що польське законодавство охороняє продукти штучного інтелекту. На мій погляд, це навіть не підходить для обґрунтування тези про те, що ці результати штучного інтелекту мають отримати охорону. Нагадаємо, що виготовлення або обробка речі людськими зусиллями є в цьому понятті достатнім титулом для набуття права власності. Якщо його застосувати до штучного інтелекту, то це своєрідний інструмент для появи нових нематеріальних продуктів. Ці творіння є не безпосередньою діяльністю людини, а результатом роботи комп'ютерної програми. Зрозуміло, що ми стикаємося з ситуацією, відмінною від випадків, які лягли в основу теорії специфікації. Неможливо також застосувати за аналогією положення матеріального права, засновані на теорії специфі-

кації, до проблеми творінь штучного інтелекту. Як приклад можна вказати положення статті 192 § 1 Цивільного кодексу Польщі. Його формулювання є таким: «Хто створить нову рухоми річ з чужих матеріалів, стає її власником, якщо вартість вкладеної праці перевищує вартість матеріалів». Це положення є неадекватним специфіці функціонування штучного інтелекту. Комп'ютерна програма іноді насправді «обробляє» чужу інтелектуальну власність. Можна спробувати трактувати їх як «матеріали», про які йдеться у статті 192 § 1 Цивільного кодексу Польщі. Решта цієї норми, особливо посилання в ній на «робоче навантаження» або «вартість матеріалів», не має нічого спільного зі специфікою роботи штучного інтелекту. Немає підстав розширювати аналіз у цій частині статті; можна зробити такий висновок. Теорія специфікації не доводить і не виправдовує охорону творінь штучного інтелекту в праві інтелектуальної власності, що діє в Польщі.

Остання концепція, яку я хочу порушити, стосується побудови сфер використання в авторському праві. У Польщі, як і в багатьох інших країнах, існує монополія на авторське право у сфері використання. Це, як відомо, технічні способи використання твору, такі як друк, репрографія, проте останнім часом також хмарні обчислення. У польській правовій системі монополія авторського права базується на відкритому каталозі сфер використання. Іншими словами, завдяки розвитку технологій з плином часу виникають нові сфери експлуатації. Майнові авторські права постійно розширюються, включаючи ці нові сфери, тому можна сказати, що вони мають динамічний характер. Навіть якщо деякі сфери не були відомі на момент прийняття закону про авторське право, ті, що мають право, набувають на них виключних прав. Звідси поширений термін, що авторське право в Польщі є динамічним, а не статичним. Їх форма змінюється з часом і розширюється в міру розвитку технологій.

Для цілей міркувань наведені вище зауваження мають таке значення.

Можна запитати, чи не слід розглядати продукти штучного інтелекту просто як нову сферу використання твору, яким є комп'ютерна програма. Такий підхід дасть змогу вирішити низку проблем, які обговорювалися в цій статті. Якби продукт штучного інтелекту був полем експлуатації, він був би включений до змісту майнового права автора на комп'ютерну програму. На практиці ці права належать виробнику комп'ютерного програмного забезпечення. Ця концепція, що стосується сфер експлуатації, хоч і цікава, але не здається точною. Продукти штучного інтелекту — це не «поля експлуатації» твору, а окремі нематеріальні об'єкти. Графіка чи мелодія, згенерована штучним інтелектом, не є способами використання комп'ютерної програми. Більше того, ми використовуємо їх у вже відомих, а не нових сферах застосування. Якщо, наприклад, штучний інтелект створює музику, то її використання відбувається в тих же сферах експлуатації, що й у випадку творів, які створені людиною. Це не є «нове» поле використання. Подібно буде і з пластичними композиціями. У результаті неможливо вважати продукти штучного інтелекту новою сферою експлуатації, оскільки юридична природа цих результатів зовсім інша.

Висновки. Зараз у Польщі точаться жваві дискусії щодо різних проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом. На перший план виходить питання охорони продуктів, створених штучним інтелектом. Остання тема особливо важлива для виробників програмного забезпечення та людей, які інвестують у штучний інтелект. Охорона продуктів штучного інтелекту в інтересах цих організацій, однак вона несе в собі загрози, які помічає польська юридична спільнота. Вони пов'язані з ризиком появи патентних тролів. Таким чином визначаються підприємці, які не зацікавлені у використанні інтелектуальних об'єктів, а мають іншу мету. Ця

мета — домогтися порушення авторських прав учасників торгів і збагатитися за рахунок компенсацій. Такі дії є класичним зловживанням авторським правом, і з цим у Польщі вже є проблема. Бездумне розширення монополії авторського права на продукти штучного інтелекту може посилити цю проблему. Буде новий спосіб створення авторських монополій, який я вважаю шкідливим.

Незважаючи на вищезазначені відцентрові тенденції, Польща зараз чекає на появу регламентів щодо штучного інтелекту на рівні ЄС. Такий підхід є розумним, оскільки це питання, безумовно, буде гармонізовано в рамках Європейського Союзу. Тому краще дочекатися рішень ЄС, ніж відразу вводити власні рішення і змінювати їх, якщо вони виявляються несумісними з правом Європейського Союзу. Про це знають прихильники впровадження швидкого захисту продуктів, згенерованих штучним інтелектом. Вони не хочуть чекати можливих рішень у майбутньому. Невідомо, якою буде їхня точна форма, тим більше, що про необхідність відповідальності за діяльність штучного інтелекту теж говорять все голосніше. Функціонування штучного інтелекту означає не тільки користь, а й ризик заподіяння шкоди третім особам. Хтось має нести відповідальність за цю шкоду, яка породжує проблему. Якщо в отриманні прав на результати штучного інтелекту зацікавлена велика група людей, то щодо відповідальності все з точністю до навпаки.

Оскільки охорона продуктів штучного інтелекту не може відбутися швидко,

існують думки, які доводять, що ця охорона уже можлива *de lege lata* в Польщі. Вони були проаналізовані в цій статті. Щоб довести цю ризиковану тезу, можна спостерігати спроби вдатися до дуже різних концепцій і теорій. На особливу увагу заслуговує концепція штучного інтелекту як певного блага, яке приносять авторські права. Є також посилення на теорію специфікації, відому в матеріальному праві, або трактування продуктів штучного інтелекту як нової сфери використання твору. Ці теорії, хоч і цікаві, не дають змоги обґрунтувати тезу про те, що результати штучного інтелекту *de lege lata* захищені польським законодавством про інтелектуальну власність. З цього приводу можна почути судову практику, однак здається, що положення в Польщі необхідно змінити, щоб захистити вищезгадані результати. Особисто я проти охорони результатів штучного інтелекту. У довгостроковій перспективі така охорона може принести більше шкоди, ніж користі. Уже сьогодні важко зорієнтуватися в лабіринті монополій прав інтелектуальної власності. ●

Переклад з польської Геннадій Андрощук, головний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, кандидат економічних наук, доцент.

Список використаних джерел / List of references

1. Zalewski, T., *Definicja sztucznej inteligencji*, w: L. Lai, M. Świerczyński (redaktorzy), *Prawo sztucznej inteligencji*, C. H. Beck, Warszawa. 2020.
2. Janowska, M., *Autor i prawo do autorstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
3. Chłopecki, A. *Sztuczna inteligencja — szkice prawnicze i futurologiczne*, Warszawa. 2018.
4. *Ustawa z 30 czerwca 2000 roku Prawo własności przemysłowej, tekst jednolity tej ustawy opublikowano w Dzienniku Ustaw z 2020 r., pozycja 286 ze zmianami.*

5. Pyrża, A., Tadeusiak, A., Adelt, J., Jakubaszek, E., Konarzewski, J., Piskorska, E., w: A. Pyrża (redaktor), *Poradnik wynalazcy. Procedury zgłoszeniowe w systemie krajowym, europejskim, międzynarodowym*, Wydawnictwo Urzędu Patentowego RP, Warszawa. 2009.
 6. A. Konieczna, *Problematyka sztucznej inteligencji w świetle prawa autorskiego*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności intelektualnej*. 2019, z. 4.
 7. Książak, P. *Zdolność prawna sztucznej inteligencji*, w: W. Robaczyński (redaktor), *Czynić postęp w prawie. Księga jubileuszowa dedykowana profesor Birucie Lewaszkiwicz-Petrykowskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Warszawa. 2017.
 8. Kurosz, K. *Zawieranie umów przez sztuczną inteligencję (systemy autonomiczne) a wady oświadczeń woli – wprowadzenie do problemu*, w: W. Robaczyński (redaktor), *Czynić postęp w prawie, Księga jubileuszowa dedykowana profesor Birucie Lewaszkiwicz-Petrykowskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Warszawa. 2017.
 9. *Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, tekst jednolity tej ustawy opublikowano w Dzienniku Ustaw z 2020 r., pozycja 1360 ze zmianami.*
 10. Gniewek, E. w: E. Gniewek (redaktor), *System prawa prywatnego. Prawo rzeczowe*, t. 3, C. H. Beck, Warszawa. 2020.
 11. Żelechowski, Ł., w: K. Osajda (redaktor), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny. Prawo o notariacie (art. 79–95 i 96–99)*, t. 1, C. H. Beck, Warszawa. 2017.
 12. Radbruch, G. *Filozofia prawa (na język polski przełożył E. Nowak)*, Warszawa 2009, s. 145, cytując G. Radbrucha za: J. Rudnicki, *Specyfikacja: prawo rzymskie, współczesne kodyfikacje i ekonomiczna racjonalność*, *Forum Prawnicze*. 2016, nr 1, s. 56.
 13. Piątownski, J. St. w: J. Ignatowicz (redaktor), *System prawa cywilnego. Prawo rzeczowe*, t. 2, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź. 1977.
-
1. Zalewski, T., *The definition of artificial intelligence*, in: L. Lai, M. Świerczyński (editors), *The law of artificial intelligence*, C. H. Beck, Warsaw 2020.
 2. Jankowska, M., *Author and the right to authorship*, Wolters Kluwer, Warsaw 2011.
 3. Chłopecki, A. *Artificial Intelligence - legal and futurological sketches*, Warsaw 2018.
 4. *The Act of June 30, 2000, Industrial Property Law, the uniform text of this act was published in the Journal of Laws of 2020, item 286, as amended.*
 5. Pyrża, A., Tadeusiak, A., Adelt, J., Jakubaszek, E., Konarzewski, J., Piskorska, E., in: A. Pyrża (editor), *The inventor's guide. Application procedures in the national, European and international system*, Publishing House of the Patent Office of the Republic of Poland, Warsaw 2009.
 6. A. Konieczna, *The issues of artificial intelligence in the light of copyright law*, *Scientific Journals of the Jagiellonian University. Works on Intellectual Property Law* 2019, no. 4.
 7. Książak, P. *Legal capacity of artificial intelligence*, in: W. Robaczyński (editor), *Make progress in law. Jubilee book dedicated to professor Brucie Lewaszkiwicz-Petrykowska*, University of Lodz Publishing House, Warsaw 2017.
 8. Kurosz, K. *Concluding contracts by artificial intelligence (autonomous systems) and the disadvantages of declarations of will - an introduction to the problem*, in: W. Robaczyński (editor), *Make progress in law, Book of jubilee dedicated to professor Biruta Lewaszkiwicz-Petrykowska*, Wydawnictwo University of Lodz, Warsaw 2017.
 9. *The Act of 23 April 1964, the Civil Code, the uniform text of this act was published in the Journal of Laws of 2020, item 1360, as amended.*

10. Gniewek, E. in: E. Gniewek (editor), *System of private law. Property Law*, vol. 3, C. H. Beck, Warsaw 2020.
11. Żelechowski, Ł., In: K. Osajda (editor), *Civil Code. Comment. General part. Provisions introducing the Civil Code. Law on Notaries (Articles 79-95 and 96-99)*, vol. 1, C. H. Beck, Warsaw 2017.
12. Radbruch, G. *Philosophy of law (translated into Polish by E. Nowak)*, Warsaw 2009, p. 145, quotation from G. Radbruch after: J. Rudnicki, *Specification: Roman law, modern codifications and economic rationality*, *Forum Prawnicze* 2016, No. 1, p. 56.
13. Piątowski, J. St. in: J. Ignatowicz (editor), *System of civil law. Property Law*, vol. 2, Ossolineum, Wrocław-Warsaw-Kraków-Gdańsk-Łódź 1977.

Надійшла до редакції 27.09.2022 року

Niewęglowski A. Artificial intelligence from the perspective of polish intellectual property law. Selected issues. In Poland, as in other countries, there is an ongoing discussion on legal issues related to artificial intelligence. For many people, there is no doubt that this intelligence should be protected. The problem rather narrows down to what conditions must be met for this protection. Some Polish scientists want to wait for solutions to be developed in the European Union. Poland, as a member state of the European Union, must respect the regulations emerging at the EU level. These regulations are only being planned. There is a certain risk in introducing new regulations in Poland without waiting for EU solutions. It could turn out that the laws adopted by Poland would be incompatible, not in compliance with European law.

On the other hand, the software producers' communities are pushing for the introduction of relevant legislation now. They claim that this is needed to protect the funds that are being invested in artificial intelligence in Poland. In their view, without proper legislation, investors will reduce financial support for the development of artificial intelligence. In fact, however, the computer manufacturers' community is not at all concerned with protecting 'mere' artificial intelligence. It is protected in Poland and can be provided by copyright law in particular. The most important issue in Poland already relates to the protection of creations generated by artificial intelligence. This is in fact what the computer software development community and beyond cares most about.

However, the protection of creations of artificial intelligence is not only about benefits, but also about threats. This will be discussed further in the article. Some lawyers are considering how to interpret the existing legislation so that the protection of artificial intelligence creations is already possible. They want to use existing theoretical constructs to justify this protection.

Keywords: artificial intelligence, intellectual property law, copyright, industrial property law, computer programs